

Het einde van Buma/Stemra?

Door: Gerben de Vries

Buma/Stemra gaat actief websites dwingen te betalen voor het embedden en van muziek. Op zich is het betalen van een vergoeding voor een dergelijke openbaring te verdedigen. De rechter vindt het embedden immers een openbaring en er wordt geld aan verdiend. Toch legt de situatie rond pijnlijk bloot dat er fundamenteel iets niet klopt bij Buma/Stemra.

Diversiteit

De afgelopen 20 jaar zijn de werkzaamheden van verschillende auteurs verder uit elkaar gaan lopen. De één schrijft alleen muziek die vervolgens wordt opgenomen in een studio en uitgegeven door een uitgever. Een ander maakt onderdeel uit van een beginnend bandje dat op een zolderkamer opnames maakt en deze via internet promoot. Binnen deze twee uitersten bestaan natuurlijk veel tussenwegen.

Buma/Stemra is als organisatie ongeschikt om deze totaal verschillende werelden te vertegenwoordigen. In eerste plaats komt dit doordat de organisatie eist dat alle auteursrechten worden overgedragen, waardoor alle muziek op eenzelfde manier wordt behandeld. Er kan (ook) bij embedden slechts gekozen worden om géén vergoeding te vragen, of om dit juist wél te doen: het is niet mogelijk om je als aangesloten auteur bij een bepaalde openbaarmaking te onttrekken aan Buma/Stemra.

Het tweede punt is dat een meerderheid van auteurs en uitgevers (direct of indirect) beslist wat het beleid van de organisatie is. Een meerderheid beslist aldus wat redelijk is voor iedereen. Dat is werkbaar in een markt waar de belangen min of meer gelijk zijn, maar niet handig in een situatie waarbij belangen ver van elkaar verwijderd zijn.

Belang auteurs I

Dat die belangen ver van elkaar verwijderd zijn, is duidelijk geworden bij het embedden. Aan de ene kant is het voorstelbaar dat een auteur of uitgever geld wenst te ontvangen bij embedden. Er wordt immers geld aan verdiend en het betreft volgens de rechter een openbaring van muziek. Geen vergoeding vragen zal betekenen dat websites het zelf plaatsen van muziek gaan mijden, door gebruik te maken van andere bronnen. Zo kan een situatie ontstaan waarbij een kleine amateuristische bron een zeer geringe vergoeding betaalt, terwijl het grote publiek via een andere website massaal naar een muziekstuk luistert.

Ongeacht wat men hiervan vindt: het zou vreemd zijn als een organisatie met een monopolie weigert bepaalde openbaarmakingen te gelde te maken. Daarbij moet een auteur alle rechten overdragen. Het wordt hem onmogelijk gemaakt om zelf die rechten te exploiteren.

Belang auteurs II

Aan de andere kant zou het om eenzelfde reden vreemd zijn als Buma/Stemra het promoten van muziek beperkt. Ook auteurs die graag hun muziek gratis willen verspreiden (en daar belang bij hebben) kunnen in principe nergens anders terecht. Ook die auteurs moeten al hun rechten overdragen, maar worden dus gehinderd in een redelijke exploitatie. Zij kunnen immers niet meer op de door hen gewenste manier hun muziek promoten.

Niet onbelangrijk is ook dat ook de muziekgebruiker, bijvoorbeeld een muziekblog, te maken heeft met een monopolie. Er kan immers slechts via Buma/Stemra toestemming worden gevraagd. Dan ontstaat een situatie dat auteur A en blog B het eens zijn over het feit dat muziek gratis geplaatst mag worden, maar dat blog B moet betalen vanwege de tussenpersoon met een monopolie.

Indien blijkt dat bij een bepaald platform voor beginnende bandjes 80% van de auteurs eigenlijk gratis hun muziek ter beschikking wil stellen, dan legt dit een bom onder de legitimatie van het sturen van een volledige rekening.

Verandering collectief beheer

Hoewel Buma/Stemra zich doorgaans op de vlakte wenst te houden bij conflicterende belangen van rechthebbenden, moet er nu een keuze gemaakt worden. Wel of niet een vergoeding vragen voor embedden. Daar zit evident een mankement in de gehele opzet van Buma/Stemra. Een mankement dat inherent is aan het systeem waarbij een meerderheid bepaald wat voor iedereen redelijk is.

Het is zeker niet ondenkbaar dat zowel het wél hanteren van een vergoeding, als het níet hanteren van een vergoeding juridisch niet door de beugel kan. Misbruik van machtspositie ligt bij de verschillende belangen van auteurs en de situatie rond gebruikers (met name muziekblogs) op de loer.

Flexibel beheer is de oplossing. Probleem is echter dat een meerderheid van uitgevers en auteurs daar niet op zit te wachten. Slechts voor het loskoppelen van een geheel gebied, het internet, was in 2011 een meerderheid te vinden. De benodigde 2/3 meerderheid werd evenwel niet gehaald.

Daarbij zou deze uiterst beperkte vorm van flexibiliteit weinig oplossen. Geen bemiddeling wensen voor embedden staat dan gelijk aan het verliezen van bemiddeling voor het complete internet. Dat is natuurlijk niet werkbaar.

Dit alles leidt tot de conclusie dat Buma/Stemra moet verdwijnen, of althans het via de wet verkregen monopolie moet verliezen. Er is nu een markt waarbij het belang van de meerderheid haaks kan staan op het belang van een grote minderheid. Eén machtige organisatie waarbij aangeslotenen per meerderheid het 'algemeen belang' bepalen is dan onwerkbaar.